

FYLKESMANNEN I OSLO OG AKERSHUS
MILJØVERNAVDELINGEN

N O T A T

SVANER I VORMA / GLOMMA VINTEREN 1989 / 1990.

FAGSEKTOR: VILT Prosjekt V-22/90

UTARBEIDET AV: Rolf E. Andersen, Nordre Øyeren Fuglestasjon

DATO: 1.7.1990

ARKIV: 461.415

SENDES TIL: Viltneemndene i Eidsvoll, Nes, Sørum, Fet,
Skedsmo, Rælingen og Enebakk.
Gunnar M. Anderssen, Akershus JFF, Nordre Øyeren
Fuglestasjon, NOF avd. Oslo og Akershus,
Miljøombud Ole Johan KrogBEGRENSNING I BRUK: Benyttes som arbeidsrapport inntil en
sammenfattende rapport er publisert.

FORORD

Registreringene ble vinteren 1989/1990 forsøkt utført en gang i måneden i tidsrommet november-mars. Registreringene ble utført fra fly. På grunn av dårlig flyvær ble det ikke utført registrering i Glomma og Vorma i desember. I Øyeren ble det i tillegg til flyregistrering gjort tellinger fra land i samtlige måneder som en del av Nordre Øyeren fuglestasjons (NØF) generelle vannfugltellinger.

Etter sammendraget er det en kort gjennomgang måned for måned etterfulgt av resultatene fra den enkelte telling.

Registreringene fra fly er utført av Børre Eliassen, Svein Dale, Knut Eie, Per Ole Syvertsen, Øivind Syvertsen og Rolf E. Andersen. Registreringene fra land i Nordre Øyeren er utført av NØFs medlemmer.

Registreringene er et samarbeidsprosjekt mellom Miljøvern avdelingen hos Fylkesmannen i Oslo og Akershus og NØF, og er en fortsettelse av registreringene som ble utført '86/87, '87/88 og '88/89. For detaljer i forbindelse med registreingsområder og metoder henvises det til rapporten fra vinteren '86/87.

Sandvika, 18. juni 1990

Rolf E. Andersen

SAMMENDRAG

Som ved registreringene i '87/88 og '88/89 ble det i Glomma, Vorma og sørenden av Mjøsa i registreringsperioden (nov.-mars) kun observert/artsbestemt sangsvane. I Øyeren ble det i tillegg til sangsvane observert 2-3 knoppssvane gjennom perioden februar til april.

Største antall sangsvane for de enkelte deler av vassdraget ble registrert for; Øyeren 19/11 (936 ind.), Glomma 26/11 (372 ind.) og Vorma 13/1 (349 ind.).

I forbindelse med flyregistreringene ble største **samlede** antall for hele vassdraget (ca. 950 ind.) observert 26/11. Dette tallet er trolig for lavt. Tellingen fra land i Nordre Øyeren samme dato gir grunn til å tro at totalantallet for vassdraget var omtrent 1100 ind.

Også denne vinterens registreringer bekrefter strekningene Fetsund-Bingsfoss og Rånåsfoss-Årnes i Glomma og Årnes-Vormsund og Eidsvoll-Minnesund i Vorma, som de viktigste overvintringsområdene utenom Øyeren.

På bakgrunn av utviklingen i Øyeren var det ikke flytelling i oktober (i likhet med '87/88 og '88/89) slik at det ikke foreligger tall for Glomma, Vorma og sørenden av Mjøsa for denne måneden. Den milde høsten ga relativt lave tall for Øyeren og maksimumsantallet kom først etter midten av november.

Oktober

I Øyeren ankom den første sangsvanen allerede den siste dagen i september. I midten av oktober var antallet økt til 79. Videre utover i måneden steg antallet langsomt, men holdt seg på et beskjedent nivå. Den 23. ble 138 ind. registrert. Kun på enkelte dager falt min. temperaturen under 0 °C.

November

I Øyeren steg antallet og tellingen fra land 5/12 ga 424 ind. Tellingene fra land 8/11 og 12/11 resulterte i henholdsvis 225 og 213. Registrert maks. antall (936) for Øyeren ble notert 19/11. Mot slutten av måneden avtok antallet i Øyeren og ved tellingen 26/11 ble 568 ind. notert. Mot slutten av måneden la også isen seg over grunneste partiene og i de rolige vikene.

I Glomma og Vorma ble det i likhet med de to siste årene observert relativt store antall med sangsvane i november, selv om totalantallet var noe lavere dette året. I Glomma ble det 26/11 registrert 372 (22% ungfugl) og i Vorma 155 (19% ungfugl). De største flokkene lå som tidligere år fordelt på strekningene Fetsund-Bingsfoss og Rånåsfoss-Årnes i Glomma og Årnes-Vormsund og Eidsvoll-Minnesund i Vorma. Glomma og Vorma var isfrie i november.

Desember

Til tross for en kuldeperiode med maks. temperaturer stort sett under 0 °C, holdt antallet av sangsvaner i Øyeren seg trolig relativt stabilt gjennom desember. Tellingene fra land foretatt 9. og 10. desember ga henholdsvis 490 og 566 ind. Råkene i deltaet var isfrie gjennom hele måneden, og mot årsslutt ble også partier sør for deltaet isfrie.

I Glomma og Vorma ble det p.g.a dårlig flyvær ikke utført registreringer. Det relativt stabile antallet i Øyeren kan imidlertid indikere at dette også er bildet for Glomma og Vorma sett under ett. Glomma og Vorma var begge trolig isfrie i desember.

Januar

Etter nyttår holdt antallet sangsvaner i Øyeren seg trolig på samme nivå som i desember, i det tellinger 20/1 og 21/1 henholdsvis ga 585 og 606 ind. (10% ungfugl). Råkene og hele området sør for deltaet var isfritt. Leira, Nitelva og Svelle var imidlertid islagt.

I Glomma og Vorma var antallet lavere enn i november. Ved tellingen 13/1 ble det for Glomma og Vorma notert ca. 415 ind. mot 530 i november. Samtidig hadde det skjedd en forflytning fra Glomma til Vorma. Denne måneden var antallene henholdsvis 66 (27%

ungfugl) og 349 (14% ungfugl). I Vormå ble det kun observert sangsvane ovenfor Svanfoss og av de 349 svanene lå hele 290 (83%) mellom Eidsvoll og Minnesund. I Glomma lå 53 (80%) av de 66 mellom Fetsund og Bingsfoss. Glomma og Vormå var isfrie i januar.

Februar

Med unntak av 404 ind. 4/2 var antallet sangsvaner i Øyeren lavt gjennom hele februar. Ved tellingen 25/2 ble 130 ind. notert. Knoppsvanene ankom tidlig og 2 ind. ble notert 4/2, 15/2 og 16/2.

Februartellingen ga for Glomma og Vormå et resultat helt ulikt fra tidligere år. For første gang i forbindelse med flytellingene var Vormå tom for svaner! I Glomma hadde det skjedd en forflytning nordover. Samtlige av de 77 (20% ungfugl) svanene ble registrert ovenfor Rånåsfoss og hele 48 i den delen av Glomma som ligger ovenfor samløpet med Vormå. Denne delen var også isfri i likhet med Vormå og resten av Glomma nedstrøms.

Mars

Den tidlige våren preget i aller høyeste grad tellingen 17/3. Kun 11 ind. ble notert i Øyeren og 25/3 ble de siste (8 ind.) sangsvanene sett. .

I Glomma lå det 49 ind. (29% ungfugl) og i Vormå ble kun 2 voksne sangsvaner registrert.

Tabellen nedenfor viser tallene for tellingsdatoene. Ungfugl-andelen (i %) er angitt i parentes.

DATO	N. ØYEREN	GLOMMA	VORMA	TOTALT
26/11	568 (8)	327 (22)	163 (23)	1058 (?)
13/1	Ca. 600 20/1	66 (27)	349 (14)	1015 (?)
25/2	130 (?)	77 (21)	0 (0)	207 (?)
17/3	11 (18)	49 (29)	2 (0)	62 (26)

TELLING : 1
 DATO : 26.11.89
 KL : 1155 - 1245
 METODE : Fly
 OBSERVATØR : Per Ole Syvertsen og Svein Dale
 KOMMENTARER : LN-DAL, Flyver: B. Halvorsen

RESULTAT :

Tallene i parentes viser fordelingen mellom voksne og unge sangsvaner (voksne + unge).

NORDRE ØYEREN	GLOMMA			
	FETSUND - BINGSFOSS	BINGSFOSS - RÅNÅSFOSS	RÅNÅSFOSS - ÅRNES	OVENFOR VORMA
380 + 35	80 + Ca 30	0	207 + 50	5 + 1

VORMA				SØRENDEN AV MJØSA
ÅRNES - VORMSUND	VORMSUND - SVANFOSS	SVANFOSS - EIDSVOLL	EIDSVOLL - MINNESUND	
40 + 5	60 + 30	0	25 + 3	0

GLOMMA : (292 + 80) = 372
 VORMA : (125 + 38) = 163
 ØYEREN : (380 + 35) = 415
 MJØSA : (0 + 0) = 0

TOTALT : (797 + 153) = 950

TELLING : 2
 DATO : 13.01.90
 KL : 1100 - 1200
 METODE : Fly
 OBSERVATØR : Øivind Syvertsen og Rolf E. Andersen
 KOMMENTARER : Sessna 172 (Skyhawk II) LN-DAH
 Flyver: Birger Halvorsen
 Høyde: Ca 450 m
 Hastighet: Ca 200 km/t
 Temp. -1 °C, vindstille, sol og skyfritt.
 RESULTAT :

Tallene i parentes viser fordelingen mellom voksne og unge sangsvaner (voksne + unge).

NORDRE ØYEREN	GLOMMA			
	FETSUND - BINGSFOSS	BINGSFOSS - RÅNÅSFOSS	RÅNÅSFOSS - ÅRNES	OVENFOR VORMA
-	43 + 10	1 + 3	4 + 5	0

Kommentar: Glomma var åpen nedenfor Vorma. Svelle, Leira og Nita var islagt.

VORMA				SØRENDEN AV MJØSA
ÅRNES - VORMSUND	VORMSUND - SVANFOSS	SVANFOSS - EIDSVOLL	EIDSVOLL - MINNESUND	
0	0	50 + 19	250 + 40	0

Kommentar: Hele Vorma var åpen.

GLOMMA : (48 + 18) = 56
 VORMA : (300 + 59) = 359
 ØYEREN : (- + -) =

TOTALT : (- + -) = -

TELLING : 3

DATO : 25.02.90

KL : 1245 - 1345

METODE : Fly

OBSERVATØR : Øivind Syvertsen og Knut Eie

KOMMENTARER :

RESULTAT :

Tallene i parentes viser fordelingen mellom voksne og unge sangsvaner
(voksne + unge).

NORDRE ØYEREN	GLOMMA			
	FETSUND - BINGSFOSS	BINGSFOSS - RÅNÅSFOSS	RÅNÅSFOSS - ÅRNES	OVENFOR VORMA
130	0	0	21 + 10	42 + 6

VORMA				SØRENDEN AV MJØSA
ÅRNES - VORMSUND	VORMSUND - SVANFOSS	SVANFOSS - EIDSVOLL	EIDSVOLL - MINNESUND	
0	0	0	0	0

GLOMMA : (61 + 16) = 77

VORMA : (0 + 0) = 0

ØYEREN : (? + ?) = 130

TOTALT : (+) = 207

TELLING : 4
 DATO : 17.03.90
 KL : 1330 - 1500
 METODE : Fly
 OBSERVATØR : Øivind Syvertsen, Knut Eie og Børre Eliassen
 KOMMENTARER : Alle områder isfrie

RESULTAT :

Tallene i parentes viser fordelingen mellom voksne og unge sangsvaner (voksne + unge).

NORDRE ØYEREN	GLOMMA			
	FETSUND - BINGSFOSS	BINGSFOSS - RÅNÅSFOSS	RÅNÅSFOSS - ÅRNES	OVENFOR VORMA
7 + 1	5 + 6	0	30 + 8	0

5 knoppsvane N. Øyeren

VORMA				SØRENDEN AV MJØSA
ÅRNES - VORMSUND	VORMSUND - SVANFOSS	SVANFOSS - EIDSVOLL	EIDSVOLL - MINNESUND	
0	0	0	2 + 0	0

GLOMMA : (35 + 14) = 49
 VORMA : (2 + 0) = 2
 ØYEREN : (7 + 1) = 8

TOTALT : (44 + 15) = 59